

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק כא שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלכותי שיחות
שבוע פרשת תרומה, ב"ח אד"ר, ה'תשפ"ד (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה ג

[ומטעם זה צייר את הגביעים ב„תבנית משולש“, אע”פ שכוס אלכסנדריית אינה כמשולש ממשי – כמובן בפשטות, שאין עושים את שולי הכוס מחודדים ממש (כי באופן זה אי אפשר להעמיד את הכוס⁸) – אלא שהם „צרים“ (ובפרט) ביחס לרוחב „פיהן“].

אבל אי”ז טעם לציירם בהיפוך (כששוליהם למעלה ופיהן למטה)⁹;

[ובפרט שהרמב”ם הי’ דייקן בכל ענין ובכל פרט, ואין להעלות על הדעת ששב וצייר את הגביעים באופן הפוך (בכל גביע וגביע) – כ”ב פעמים!].

ב. ולכן נראה לומר כפשטות הדבר, שהרמב”ם צייר את הגביעים באופן זה¹⁰ כי לדעתו כן הי’ אופן קביעתם

א. בענין ציור גביעי המנורה אמרו חז”ל: „למה הן דומין כמין כוסות אלכסנדריים“. ופירש הרמב”ם (בפירוש המשניות שלו²) דהיינו כוס ש„שולים שלו צרים“³. וכן פסק הרמב”ם להלכה (בספר היד⁴): „הגביעים דומין לכוסות אלכסנדריאה שפיהן רחב ושוליהן קצר“.

ובענין זה מצינו דבר תמוה: ישנו לפנינו ציור המנורה שצייר הרמב”ם בגוף כתב יד קדשו (בפירוש המשניות שלו)⁵, ושם ציור הגביעים הוא באופן הפוך – חלקו הרחב של הגביע („פיהן“) פונה לצדה התחתון של המנורה, וחלקו הצר („שוליהן“) למעלה, היינו – ציור של כוס (של אלכסנדריאה) הפוכה!

ואע”פ שהודיע הרמב”ם עצמו⁶ שבציור זה לא בא להראות אלא „כללותה האיך היתה“ – „ידיעת מנין הגביעים כו“ ומקומות כו” – אבל לא „שתדע ממנו תבנית הגביע בדקדוק“

(1) מנחות כה, ב. ברייתא דמלאכת המשכן פרק י”ד.

(2) מנחות ספ”ג. אבל ברש”י מנחות שם (וכן בפ”י עה”ת פרשתנו כה, לא) פ”י באו”א. וראה ס’ הזכרון לפרש”י פרשתנו שם.

(3) כ”ה הלשון בהעקת קאפח (וכן שאר העתקות ל’ הרמב”ם בפיה”מ דלקמן הן מהעקת זו. ובפיה”מ לפנינו הוא בשינוי לשון אבל בתוכן דומה).

(4) הל’ בית הבחירה פ”ג ה”ט.

(5) צילום ממנו נדפס בפיה”מ הוצאת קאפח. ולתועלת המעיינים – נדפס לקמן ע’ 172.

(6) בפיה”מ שם.

(7) כמפורש בפיה”מ שם לפני”ז (ושם: ואם תרצה אמור . . שנתת מלמעלה מעט כו.).

(8) ראה פסחים (סד, א): ולא היו לבויכין שוליים כו’.

(9) וראה רלב”ג עה”ת פרשתנו: שוליהם לצד יציאתו מקנה המנורה. וכן מוכח בחזקוני ובבכור שור עה”ת פרשתנו, שהגביעים היו מתמלאים מן השמן כשהנר מתמלא יותר מדא. וראה לקמן סעיף ה והערה 26.

(10) וצ”ק בפ”י ר’ אברהם בן הרמב”ם (לונדון תשי”ח) פרשתנו שם (בערבית – עם תרגום): בדמיון הכוס רחב מלמעלה וקצר מלמטה, דמשמע קצת כמפרשים שבהערה הקודמת. ויש לומר שתיבות אלו קאי על צורת כוס זה (אלכסנדרי) בכלל, אבל לא נחית לפרט אם במנורה היו כתבנית כוס העומדת ביושר או

צריכים להיות „עומדים דרך גדילתן”¹³ דוקא – „התחתון למטה והעליון למעלה”¹⁴, ומזה ילפינו¹⁵ כלל ש„כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן” – א”כ למה יהיו הגביעים היפך „דרך גדילתן”?

ויש לומר, שהדבר יובן ע”פ מה שמצינו בנוגע לכללות ענין המנורה ענין מעין ודוגמת הנ”ל:

אודות אור המנורה אמרו חז”ל¹⁶: „לא לאורה אני צריך. . . עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל”, והיינו שאור המנורה לא בא כדי להאיר את מקום עמידתה (המשכן והמקדש), ואדבא – שם „אינו צריך לאורה”, ולא ה’ אור זה אלא „עדות. . . לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל”.

ומהאי טעמא¹⁷ נעשו חלונות בית המקדש באופן הפכי מחלונות סתם, שהיו „שקופים אטומים”¹⁸ – „שקופים מבחוץ”¹⁹ ואטומים מבפנים”¹⁹ (רחבים מבחוץ וצרים מבפנים), וכמו שביארו בזה המפרשים²⁰:

(13) סוכה מה, ב.

(14) רש”י שם ד”ה דרך גדילתן.

(15) סוכה שם. וראה הנסמן בגליוני הש”ס (להר”י ענגל) שם.

(16) מנחות פו, ב.

(17) מנחות שם. וראה גם ויק”ר פלא”ג, ז. תנחומא (תצוה ו). בהעלותך ב.

(18) מ”א ו, ד.

(19) כ”ה הגירסא ברש”י כת”י מנחות שם. שטמ”ק שם. וגם לפי הגירסא שלפנינו (וכ”ה גירסת רש”י שם), „שקופין מבפנים ואטומים מבחוץ” – הכוונה בזה צר מבפנים ורחב מבחוץ (ראה רש”י שם. וראה חדא”ג מהרש”א שם).

(20) רש”י כת”י מנחות שם. וכ”ה במדרשים שצויינו בהערה 17.

במנורה (בין אם מצד הקבלה ממלמד למלמד מדור לדור¹¹, או) מפני שמצא כן במדרשי חז”ל שלא הגיע לידינו [נ”ד שמצינו בכמה מקומות בדברי הרמב”ם (ושאר ראשונים) ענינים שמקורם במדרש (וכיו”ב) שלא הגיע לידינו].

ולא הביא זאת בס’ היד”ו – כשם שלא הביא בספרו את הצוירים שבפירוש המשניות שלו (אע”פ שבדרך ממילא אין נמצאים בספרו גם כמה פרטים הנראים בצויר).

וי”ל כמה טעמים בזה. ומהם: (א) מלכתחילה לא היו צוירים בתכנית ספרו משנה תורה. (ב) ידוע¹² עד כמה ממעט הרמב”ם בתכלית להביא בספרו דברים שאינם מפורשים בש”ס וכיו”ב. (ג) כמה מהפרטים האלה, לדעתו, אינם לעיכובא כלל. ועוד טעמים.

ויש להאריך בכל זה וביותר. ואכ”מ.

ג. הנ”ל מיישב ומבאר את הרמב”ם – אבל השאלה במקומה עומדת: הלמאי היו גביעי המנורה הפוכים, שפיהם למטה?

ובפרט שמצינו שקרשי המשכן היו

הפוכה – דבזה מובן דס”ל כאביו. – ראה לקמן בפנים ס”ח בפ”י הראב”מ בזה.

(11) עדמש”כ בהקדמת פיה”מ (ד”ה וכאשר מת יהושע) דאין שייך ספק מהו פרי עץ הדר כיון שנלקח בכל שנה.

(11*) הערה לאחר זמן: שוב נתפרסם כת”י דס’ היד, ושם בהל’ ביהב”ח פ”ג סה”י (איתא „הו”ו היא צורתה”, ויש צויר המנורה (כמו בפיה”מ) – וגם שם הגביעים מצוירים פיהם למטה ושוליהם למעלה (כצויר המנורה שבגוף כ”ק הרמב”ם). וכן הקנים עולים באלכסון (ראה לקמן סעיף ח).

(12) ראה יד מלאכי כללי הרמב”ם אות ב’ וד’.

המים וכו' מן החבית (או המעיין וכיו"ב) אל האדם, „והוא משקה ומרוה" את האדם השותה²⁵.

ונמצא, שהביאור הנ"ל דרבינו בחיי עולה בקנה אחד עם מאמר רז"ל הנ"ל (ע"ד כללות ענין המנורה), „לא לאורה אני צריך . . . (אלא) עדות הוא לכל באי עולם כו" – שתפקידו של אור המנורה הוא (לא „אני צריך" – „קיבול" – אלא) להאיר את העולם (שמבחוץ), ובלשון הבחיי: להשפיע „בעולם השפל".

ה. עפ"ז יובן הטעם שהגביעים שבמנורה היו באופן שפיהן למטה ושוליהן למעלה:

כשגביעים משמשים (באופן זמני) לשם קיבול, בשעה ש„אומר קידוש על הכוס", מצבן הוא שפיהן למעלה ושוליהן למטה (ואז הם מחזיקים בתוכם את המשקה²⁶);

אבל מאחר שהגביעים שבמנורה באים לרמז על הענין ד„משקה ומרוה"

חלון בכותל בנוי באופן כזה, שהפתח רחב יותר מבפנים מאשר מבחוץ, כדי שהאור הבא מן החוץ יתפשט גם לצדדי החדר; אבל חלונות בית המקדש היו להיפך – „קצר מבפנים ומרחיב והולך לצד חוץ כדי שתהא אורה יוצא מהיכל שתאיר לעולם²¹, כי תפקידו של אור המנורה הוא – „עדות הוא לכל באי עולם כו".

ד. ועל דרך זה יש לבאר בנוגע לגביעים:

רבינו בחיי²² מבאר את הרמז שבגביעי המנורה: גביע הוא „כלי שיש לו בית קיבול והוא משקה ומרוה", וזהו רמז על „הגלגלים שהם מקבלים כחות העליונים ומשפיעים כח בעולם השפל".

וההדגשה בזה היא – ההשפעה²³ מהעליון אל השפל, „משקה ומרוה".

והיינו, (שעיקר) תפקידה של כוס אינו להיות כלי קיבול²⁴

– זהו תפקידה של „חבית" וכיו"ב, להחזיק בה מים, יין וכו'.

כוס היא כלי שעל ידו מגיעים

167

(25) ראה מקץ (מד, ביה) „גביע הכסף . . . אשר ישתה אדוני בו". וראה ערכי הכינויים (לבעל סה"ד) מע' גביע.

– בכ"מ מבואר (ראה ס' הליקוטים (ממאמרי כו' דהצ"צ) מע' גביע. ושו"נ) שבגביעים הם גדולים מכוס ובהם נביאים היין, ומהגביע מוזגין לתוך הכוס (וא"כ הוא דלא כפשוטו של מקרא הנ"ל).

אבל גם עפ"ז הרי ענינו של הגביע הוא שממנו מוזגין „משקה ומרוה" לתוך הכוס (ולא חבית וכיו"ב שבה אוצרין יין). וראה ס' הליקוטים שם (מאוה"ת מקץ שמא, ב. וראה ד"ה גביע הכסף לאדהא"מ): שהגביע הוא ביסוד ז"א אשר הוא מקור המשפיע לבחי' הכוס שהוא המל', כמו שמהגביע שופכים להכוס. ושם (מאוה"ת במדבר ע' א'תפה) מפורש כן בנוגע לגביעי המנורה.

(26) כמ"ש בחזקוני ובבכור שור שבהערה 9. וראה הערה 24.

(21) ל' רש"י כתי"י מנחות שם.

(22) פרשתנו כה, לא (הועתק בס' תורת העולה ח"א פ"ב). ועד"ז בפ"י הרקאנטי עה"ת פרשתנו שם, לג.

(23) וכמודגש בלי הרקאנטי שם „הם מקבלים . . . להשפיע כו" (ולא „מקבלים . . . ומשפיעים" כבבחי' שם) – משא"כ לפי העקידה (פרשתנו שער מט) שענינים (רק) קבלה. וראה הערה הבאה. (24) וצ"ע לתווך עם המבואר במקומות שבהערה הבאה בהחילוק בין גביע לכוס, דכוס היא כנגד ספי' המלכות שענינה מקבל. אבל להעיר שגם במל' יש ב' ענינים (כידוע): (א) מקבלת מהספירות שלמעלה ממנה, (ב) משפיעה בעולמות שלמטה ממנה. וראה לקו"ש חט"ז ע' 447 (וש"נ) בנוגע לב' הענינים שב„דלת" ומהו העיקר.

אבל כשמגיע זמנה של העבודה עם הזולת, ובפרט – העבודה לעשות את העולם לדירה לו ית' – בהכרח לדעת, שבזה חובה היא להיות למעלה מהגבלות, שאז נעשה הרחב – כלפי (המקבל ממנו – ה)מטה.

[וע"ד מה שנתבאר במקום אחר בארוכה²⁸ בענין החילוק שבין תרומת האדנים (ותרומת השקלים) לתרומת המשכן:

תרומת האדנים (והשקלים) היתה מוגבלת לדבר מסויים (כסף ומחצית השקל), משא"כ תרומת המשכן היתה כלולה מכל סוגי הבריאה – דומם צומח וחי (ובצירוף, איש .. ידבנו לבו²⁹ – מדבר) –

כי תרומת האדנים (והשקלים) רומזת על (הנחת האדנים ו)התחלת עבודתו של יהודי, אשר עבודת תמידים (היא) כסדרם, עבודה מסודרת – החל באמירת מודה אני ואח"כ הליכה מדרג א' לשני' וכו'.

משא"כ תרומת המשכן רומזת לכללות העבודה לעשות לו מקדש, ושכנתי בתוכם – דירה בתחתונים, ובעבודה זו אין כל הגבלות³⁰, והיא מקיפה את כל עניני העולם].

ז. וזהו הרמז בעניננו, דאע"פ ש"כל המצות" צריך לעשותן, "דרך גדילתן" דוקא – כמוכא לגבי לולב ומיניו¹³ (ומשם נלמד לשאר המצוות) – אעפ"כ

– הרי באופן זה, אדרבה, מצבו של הגביע הוא להיפך, פיו למטה ושוליו למעלה (הופכים את הכוס כדי שהמשקה ישפך ממנו).

ועד"ז בעניננו: כיון שאור המנורה צריך להאיר את, "באי עולם", שלמטה (ברוחניות) מן המקדש [או בלשון הבחי הנ"ל: ומשפיעים בעולם השפל], על כן מצב הגביעים שבמנורה הוא – פיהם למטה ושוליהם למעלה (ע"ד חלונות המקדש שהם, "שקופים אטומים", להיפך מחלונות הבית).

ו. ע"פ הנ"ל יש לבאר בעבודת האדם את הרמז והלימוד מזה שהגביעים היו, "פיהן רחב ושוליהן קצר" דוקא:

מאחר שהגביעים מרמזים על הענין ד, "משקה ומרוה" מובן, שלזה דרוש "פה רחב".

כשבאה העת להשפעה על הזולת, או (בכללות יותר –) להתעסקות בעבודה לעשות לו ית' דירה בתחתונים (עדות הוא לכל באי עולם) – צריך הדבר להעשות מתוך רחבות הכי גדולה, עד למעלה ממדידה והגבלה. ולכן צריך האדם, "לקבל" ולהכניס אל תוכו את הכחות הגדולים ביותר, פיו (שדרכו מקבל לתוכו) רחב.

והנה כאשר הנדון הוא ביחס לעצמו בהיותו בתחילת העבודה ממש, או אפילו לאחר מכן, אלא ש(מאיזו סיבה שתהי) עבודתו היא מוגבלת²⁷ – אזי מצבו הוא: פיו למעלה,

28) לקו"ש ח"א ע' 113 ואילך (ובהערה 51 שם).

29) פרשתנו כה, ב.

30) וראה אוה"ת פרשתנו (ע' אישנא) דתרומת המשכן (דפרשתנו) ה"ע בכל מאדך.

27) בערך ה"רחב" ובל"ג שבהעבודה עם הזולת, כי ס"ס גם בהעבודה עם עצמו צ"ל בכל מאדך. וראה הערה 30.

שהרמב"ם צייר כן „להקל על הציור” – הנה מפורש בפירוש ר' אברהם בן הרמב"ם³³ ד„ששת קנים . . נמשכים מגופה של מנורה לצד ראשה ביושר כמו שצייר אותה אבא מרי ז"ל, לא בעיגול כמו שצייר אותה זולתו”.

וכן איתא גם בפירוש רש"י על התורה³⁴ שששת הקנים „באלכסון נמשכים ועולין”.

ונמצא, שציורי המנורה הרגילים אינם לא כדעת רש"י ולא כמו שצייר הרמב"ם!

ט. והנה בעל משנת חסידים בספרו „מעשה חושב”³⁵ (על מלאכת המשכן) כתב בפשטות שששת הקנים „נמשכין בעיגול”.

וכתב לבאר, דאע"פ שמפירוש רש"י³⁴ מוכח ש„לא היו בעיגול” – „אבל הרמב"ם בחיבורו³⁶ לא הזכיר תיבת אלכסון אלא כתב³⁷ ונמשכים ועולים”, והביא את דברי בעל „חכמת המשכן”³⁸, שמזה „נראה . . שהיו עולים הקנים כמעט בעיגול”; וסיים ב„מעשה חושב” שם: „והכי מסתברא דבהכי הם דומים לגלגלי הרקיע”³⁹ כו' שכנגדם הם השבעה⁴⁰ נרות”.

33 פרשתנו כה, לב.

34 פרשתנו שם.

35 פ"ז.

36 הל' בית הבחירה פ"ג ה"י.

37 „וכן הוא בברייתא דמלאכת המשכן (פ"י)

וכן בש"ס (מנחות כח, ב) – „מעשה חושב שם.

38 להר"י ריקיטי (מנטובה, תל"ו).

39 ולהעיר שהגלגלים שייכים לבחי' עיגולים (ע"ח ש' עיגולים ויושר ענף ג. ש' ציור עולמות אבי"ע פ"ב. ועוד).

40 וצ"ע"ג האם מפרש שגם הנר האמצעי יהי' „כמעט בעיגול”!

הגביעים שבמנורה הם היפך „דרך גדילתן”:

כל המצוות³¹, ובפרט לולב ומיניו, הן בדוגמת כל סדר ההשתלשלות – וממילא צריך הדבר להיות בכללות ב„סדר” וב„השתלשלות”, „דרך גדילתן”;

ולכן סדר הקיום של המצוה³² הוא באופן של „דרך גדילתן”.

ואף הגביעים עצמם „שוליהם קצר ופיהם רחב”. אבל כשהם נעשים חלק מהמנורה (מקשה), ואזי הענין שלהם במנורה הוא להשקות ולהרוות לשפל, להאיר בחוץ – הרי עבודה זו דורשת מהאדם שינוי בטבעו ורגילותו, ועליו לצאת מ„עצמו”; וממילא (חלונות ביתו הם באופן ד„שקופים אטומים”, ו)הגביעים פיהם למטה ושוליהם למעלה – היפך „דרך גדילתן”.

ועבודתו והשפעתו למטה הם מתוך פה „רחב” – למעלה ממדידה והגבלה.

* * *

ח. בציור המנורה שבגוף כתב יד הרמב"ם ישנו עוד פרט השונה מן הציורים הרגילים של המנורה – ששת קני המנורה נמשכים (מהקנה האמצעי) לצד מעלה בקו ישר באלכסון, ודלא כבציורי המנורה הרגילים, שבהם נמשכים הקנים בחצאי קשת.

ואע"פ שבנוגע לפרט זה, אולי הי' מקום לומר בדוחק הכי גדול,

31 להעיר ש„מצוה” אותיות „הוי” (בחילוף י"ה באתב"ש) – לקר"ת ויקרא ב, א. ועוד. – וכל מצוה כלולה מכל המצוות (המשך תרס"ו ע' סח. ע' תקכב. ובכ"מ).

32 וכן קרשי המשכן, שהם כותל הנפטיק בין המשכן וה„חויץ” (עולם).

ציורים של המנורה (לסייע בלימוד מראה המנורה שבמשכן ומקדש), יציירו את קני המנורה באלכסון, כדעת רש"י (פשוטו של מקרא) והרמב"ם (וע"פ הנ"ל – י"ל שבמסקנא אין חולק בדבר⁴³).

ועד"ז מוסדות החינוך המצייירים על גליונותיהם וניירות המכתבים שלהם וכיו"ב את ציור המנורה, ומציינים את קני המנורה כחצאי קשת –

הרי מאחר שמטרת הציור היא לשמש כזכר למנורה שבמשכן ובמקדש – כדאי וביותר שישנו את הציור ויציירו את הקנים באלכסון⁴⁴.

43) בזית רענן (לבעל מג"א) ר"פ בהעלותך מפרש מ"ש בספרי זוטא (והובא ביל"ש) ר"פ בהעלותך, שהן חזרין חלילה כמין עטרה – „שהקנים בעצמן היו עגולה כמין עטרה”. אבל מסיים שפי' זה „דחמק” [ישם לפנ"ז: הלשון משמע דס"ל שהקנה האמצעי ה' באמצע וששה קנים מקיפין אותו סביב כמין עטרה. וא"כ ה"ז פי' שלישי. וראה בזה בתו"ש מילואים לכרך כב ע' לב*].

44) ועפ"ז מקום לומר שגם החנוכיות (לימי חנוכה) כדאי לעשות קניהן באלכסון. – ובלאה"כ צ"ל שאין בזה חשש איסור ד„מנורה תבנית מנורה” (ע"ז מג, סע"א. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"י. שו"ע יו"ד סו"ס קמא), כי משנים מספר הקנים (ראה ע"ז ורמב"ם ושו"ע שם), ולמה

אבל לפענ"ד: מאחר שהמעשה חושב" כותב בפירוש, שיסודו לפרש ש„נמשכין בעיגול” הוא מסתימת לשון הרמב"ם בחיבורו („לא הזכיר תיבת אלכסון”), שמזה „נראה . . שהיו עולים . . כמעט בעיגול” [ו„הכי מסתברא”] –

הרי לאחר שנתגלה גוף כתי"ק של הרמב"ם בציור המנורה^{40*} ועדותו של בן הרמב"ם בזה [ובהדגשה שמה שאביו צייר „ביושר” הוא ככוונה מפורשת – דוקא כך ו„לא בעיגול כו""] – בטל היסוד ובטל הבניין⁴¹.

ובמחכ"ת ולפענ"ד נראה ברור, שאילו היו המעשה חושב" ובעל חכמת המשכן רואים את ציורו של הרמב"ם ואת פירושו של ר' אברהם בן הרמב"ם, היו גם הם כותבים שאין כל מחלוקת בזה ולכולי עלמא היו הקנים „ביושר”

[ע"ד מה שכתב רבינו הזקן בשו"ע שלו⁴², אשר „הרבה מספרים הראשונים ז"ל לא יצאו לאור הדפוס עדיין בימי האחרונים ז"ל . . ולזאת ודאי אין לסמוך כו""].

י"ד. ואם כנים הדברים, מהנכון להחזיר עטרה ליושנה – שכל העושים

40*) הערה לאחר זמן: וראה לעיל הערה 11* שכה"ג גם בכת"י של ספר היד, היינו שנתגלה שגם „בחבורו” לא סתם הרמב"ם.

41) ובכלל לא זכיתי לפענ"ד להבין כלל הראי' זמזמתיים בכהנ"ל נראה שהי' „כמעט בעיגול” – שהרי תיבת „קנה” מובאה בכ"כ מקומות בתושב"כ, ובכ"מ מוכרח שהוא קו ישר. ולא מצאתי ע"ע אף פ"א שמוכרח שזהו באופן אחר.

42) ריש הל' מכירת חמץ (נדפסו לאחרי הל' פסח – בהוצאות קה"ת תקס"ב). וראה גם בשו"ע חיו"ד שלו סקפ"ט ס"ג סקמ"ג.

(* ושם, שזוהי גם כוונת הראב"ע (תצהו כז, כא. וכן בפ"י הקצר פרשתנו כה, לו) אשר ששה הנרות היו כחצאי עיגול, והיינו שהקנים הקיפו קנה האמצעי כמין עטרה.

אבל תמוה, כי בספרי זוטא סתם „חזרין חלילה כמין עטרה”, שמשמעו „מקיפים אותו סביב (מכל הצדדים)”, ולא „כחצי עיגול”, ואולי הכוונה שהקיפו רק מלפנים – כדוגמת חצי גרן עגולה בסנהדרין. וכמדומה שישנם עשרות המקיפות הראש רק מלפנים.

יא. ועוד ענין בזה:

הציור הרגיל של המנורה (שששת הקנים הם כחצאי קשת) הוא ע"פ השערה חיקוי של מציור המנורה אשר אינם יהודים ציירו ברומי, ועל "שער הנצחון" של טיטוס ימ"ש⁴⁵!

כשטיטוס הרשע החרים את בית המקדש, צוה לקחת את כלי המקדש ולהביאם לרומי; ו"לכבודו" של רשע זה נבנה ברומי "שער נצחון" הנושא את שמו: שער טיטוס. על שער זה ציירו את נשיאת כלי המקדש השבויים ובתוכם המנורה – ובציור המנורה על שער טיטוס ששת הקנים הם כחצאי קשת.

והנה, נוסף על זה שציור המנורה שעל שער טיטוס אינו מדויק כלל⁴⁶

– הרי הוא נעשה, כמובן, כדי להראות ולבטא את שליטתה וממשלתה של רומי על היהודים ר"ל, עד שחקקו שם בכמה מקומות את התיבות "יודיאה קאפטא" ("יהודה (עם ישראל) השבוי"). והיו זמנים שבהם היו מכריחים יהודים לבוא אל השער ולראות את הרשום והמצוין שם, כדי להשפילם וכו' וכו'.

ונמצא, שציור קני המנורה כחצאי קשת (כפי שהם מצויירים על שער טיטוס) צריך לעורר זעקת שבר – נוסף על האמור, וגם זה עיקר, שזהו היפך דברי רש"י והרמב"ם וכו' – גם מפני שבכך נותנים מעין הסכמה ר"ל לציור שעל שער טיטוס, שנעשה כדי לצער יהודים ולהשפילם!

תמורת זה שציור המנורה צריך

לשנות בגוף צורת המנורה שקניו היו ביושר ולא כחצי עיגול.

45) כהערת הר"י קאפא בפיה"מ דהרמב"ם שהו"ל. וכן בתו"ש שם.

46) כמו שהעירו כו"כ – שאין בה רגלים וכו', אף שבמנחות (כה, ב) מפורש שהיו בה רגלים.

– י"א אשר המנורות שנשבו ע"י טיטוס היו מהעשר מנורות שעשה שלמה (ראה יוסיפון פצ"ה – הוצאת הומינר). אבל [נוסף לזה שמסתבר לומר שהמנורות דשלמה לא היו בבת שני*, הרי גם אם נאמר שצורת המנורה שעל שער טיטוס היא ע"פ צורת מנורות דשלמה] בפשטות, נ"ל שמנורות שלמה נעשו כצורת מנורת משה**, כי [נוסף לזה שכן מפורש בפי

רש"י עה"ת פרשתנו (כה, ט), הנה גם ע"ד ההלכה (מסתבר לומר כו, כ]: א) למה ישנה ויחדש צורה אחרת?! ב) מפורש (ברייתא דמלאכת המשכן פ"י. וראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג. תוספתא מנחות פ"א, ו) שגם מנורות שלמה היו כשרים לעבודה (וכן מוכח במנחות צח, ב: מצינו מנורה בצפון); ולפרש"י (ד"ה על כולן מנחות צט, א)*** – לדיעה אחת (מנחות שם. וכן ברייתא דמלאכת המשכן, ירושלמי שקלים ותוספתא מנחות שם) היתה הדלקת המנורה (לפעמים) רק בשל שלמה. וכן סתם במדרש הגדול פרשתנו כה, כג***. ובכל אופן: גם את"ל דמנורות שלמה לא היו כצורת מנורת משה (וע"פ זה ציירו המנורה שעל שער טיטוס) – למה לצייר עתה המנורה בצורת מנורות שלמה, ולא כמנורת משה, דלכו"ע הוא העיקר!

וראה גם לקו"ש חכו"ע ע' 201.

* ראה ר"ה כד, ב (וש"נ) בזמן החשמונאים. אבל ראה תוס' ר"ד ליומא (נא, ב) בנוגע לשולחנות שנעשה שלמה. אלא שגם הוא מסיים שמסתבר שלא היו בבית שני. ע"ש.

** וכן מוכח במדרש הגדול פרשתנו (כה, כג) שהוציין לשלול שאין בעשיית שולחנות (ומנורות) דשלמה משום "לא תוסף עליו" (ראו יג, א), כי "כך היתה בידם מסורת מפי משה .. יהו בו עשר

שולחנות עשר מנורות... הכל בכתב מאת ה"ו. ועד"ז הוא בבחי' פרשתנו (כה, ז). (***) בנוגע לשולחנות דשלמה, שמזה מובן גם בנוגע למנורות שלמה.

המקדש השלישי, והכל יראו את צורת המנורה.

ומשה ואהרן עמהם⁵⁰, ונראה בעיני בשר, ותחזינה עינינו – את קיום הציווי „דבר אל אהרן גו' בהעלותך את הנרות“, הדלקת המנורה,

כפשוטה ממש ובמהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ מטו"מ, ש"פ דברים
ואדר"ח אלול תשמ"ב)

להזכיר ליהודי ולעוררו שתפקידו להיות „לאור גויים“⁴⁷ – „עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל“⁴⁸ – עושים את צורת המנורה באופן המזכיר את ההיפך ממש – את נצחון רומי על היהודים, ר"ל!

יב. ויהי רצון שבקרוב ממש תבוא הגאולה האמתית והשלימה ותהי' לנו המנורה כפשוטה ובשלימותה⁴⁹ בבית

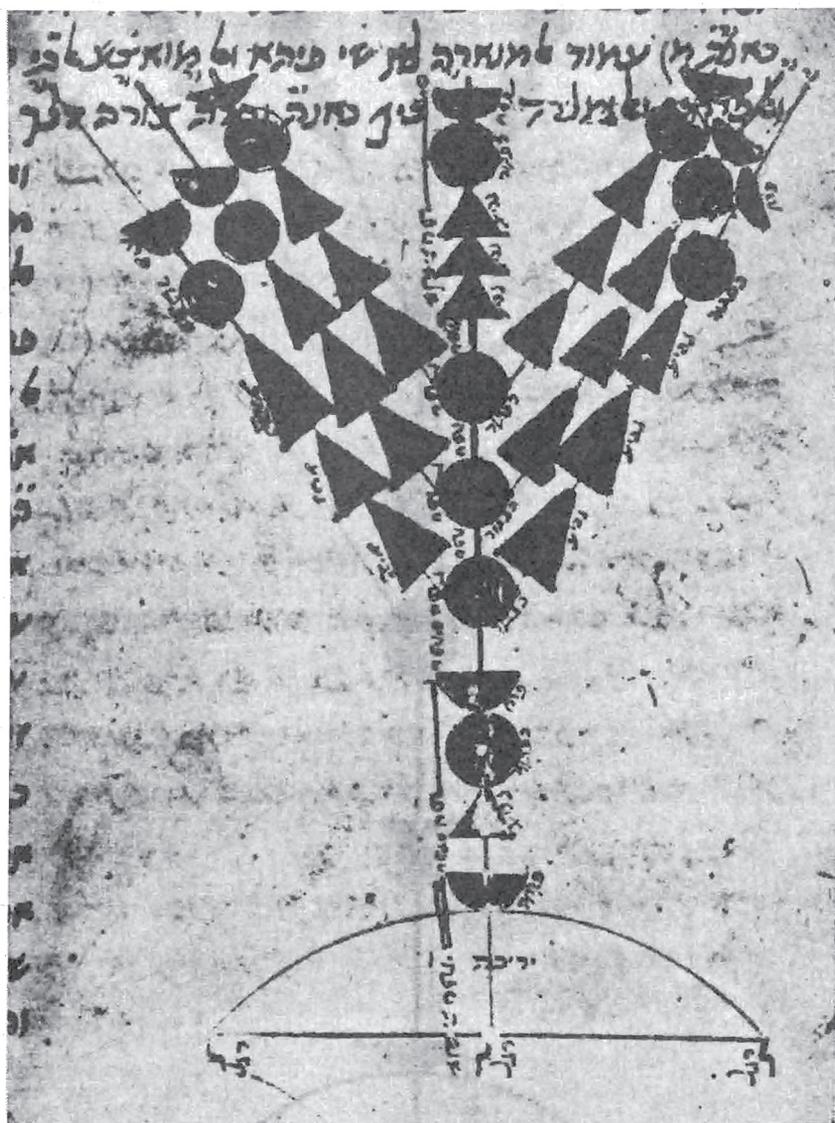
47) ישעי' מב, ו. שם מט, ו.

48) להעיר מיל"ש מלכים (רמז קפה): מנורה . . כנגד שבעים אומות שכל זמן שהנרות דולקות היו מתכבשים.

49) דכל מעשי משה נצחיים (ראה סוטה ט, א. צפע"נ עה"ת ריש פרשתנו. ועוד).

50) תוד"ה אחד פסחים קיד, ב. וראה יומא ה, ב.

צילום ציור המנורה שבגוף כתב יד קודש הרמב"ם